

Барзьонук К. Р.,
студентка,
Національний університет «Запорізька політехніка»

Кузнєцова І. В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»,
Національний університет «Запорізька політехніка»

ГЕНЕЗА АНГЛОМОВНОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Актуальність вивчення англомовної автомобільної термінології для теорії мови зумовлена екстралінгвістичними та лінгвістичними факторами, а також тенденцією виходу загальнопрофесійних і вузькоспеціалізованих автомобільних термінів за межі цієї предметної галузі. Автомобільна терміносистема є сукупністю спеціальних слів та словосполучень, що використовуються для позначення понять, пов'язаних із проєктуванням, виробництвом, експлуатацією та ремонтом автомобілів. Генеза терміносистеми пов'язана з кінцем XIX – початком XX ст., коли винахід двигуна внутрішнього згоряння спричинив появу нових понять. Початковий етап характеризувався термінологічною нестабільністю та синонімією. Ключовими екстралінгвальними факторами які грали важливу роль при зародженні терміномистеми були: технологічний розвиток; екологічні стандарти; соціальні потреби; глобалізація та стандартизація.

Система формувалася через запозичення з інших галузей, уніфікацію термінів та активне використання аббревіатур. На початковому етапі (1880–1920) англомовна автомобільна термінологія була вкрай нестабільною та синонімічною. Це пояснювалося тим, що кожен винахідник і кожна національна школа (насамперед французька) пропонувала власні назви для нових деталей і процесів [2]. Спершу активно використовувалися запозичення з уже існуючих галузей (механіка, залізничний транспорт, велосипедобудування). Так, наприклад, терміни *chassis* (фр. шасі, рама), *carage* (фр. гараж), *engine* (лат./фр. двигун) прийшли з загальної механіки. Справжня систематизація розпочалася з переходом до масового виробництва (1920–1970). Масштабне виготовлення стандартизованих деталей вимагало однозначної і чіткої термінології для технічної документації, патентів та інструкцій. Запозичення йшли з німецької та французької

мов. Наприклад *carburetor* (фр./лат.), *crankshaft* (колінчастий вал). Це стало першим потужним екстралінгвістичним поштовхом до кодифікації терміносистеми. Екстралінгвістичні фактори – це зовнішні, немовні чинники, які безпосередньо зумовлюють появу, формування та подальший розвиток терміносистеми, відбиваючи зміни у суспільстві, технологіях та економіці. Найважливішим фактором є сам технологічний розвиток автомобілебудування. Кожне вдосконалення чи новаторське рішення вимагає негайного найменування. Поява нових конструктивних елементів вимагає створення абсолютно нових термінів. Третій етап формування англійської автомобільної терміносистеми має назву глобальний (1970 – і дотепер). Впровадження електронних систем (*ABS, ESP, airbag*) призвело до стрімкого зростання кількості аббревіатур і складних термінів, запозичених з галузі електроніки та інформаційних технологій. Необхідність відповідати жорстким екологічним стандартам стимулювала появу термінології, пов'язаної з гібридними технологіями, електромобілями (*electric vehicle, hybrid electric vehicle*) та системами очищення вихлопних газів (*catalytic converter, diesel particulate filter, EGR valve*).

Коли автомобіль став масовим засобом пересування, термінологія повинна була стати зрозумілою не лише інженерам, а й водіям та механікам. Це сприяло переходу частини професійних термінів у загальноживану лексику (*bumper, hood (US), bonnet (UK), trunk (US), boot (UK), tailpipe, dashboard*). Виникнення вузьких професій формувало свої підсистеми термінів, зрозумілі лише фахівцям у певній галузі. Часто виробники створюють власні унікальні терміни для іменування своїх систем чи технологій з метою комерційного позиціювання, що активно впливає на терміносистему в цілому. Співпраця між країнами, обмін технологіями та експорт/імпорт автомобілів вимагають спільної мови. Ця потреба є потужним поштовхом до уніфікації. Такі інституції, як ISO (Міжнародна організація зі стандартизації) та SAE (Товариство автомобільних інженерів), розробляють і затверджують стандарти, які кодифікують терміни на міжнародному рівні [1]. Їхні рішення мають прямий вплив на вибір і форму термінів.

Лідерство певних країн у галузі призвело до активного запозичення термінів-інтернаціоналізмів (*turbine, adapter, injector, clutch, piston*). Термін є словесно-графічним позначенням поняття, яке входить до системи понять конкретної предметної області. Слід зазначити, що термін, будучи спеціальним знаком наукового дискурсу, «виступає як специфічна ментальна репрезентація; сукупність усіх концептуально-термінологічних репрезентацій формує концептуальну модель наукової картини світу». Таким чином, англійська автомобільна терміносистема

є динамічною структурою, яка не просто існує, а постійно адаптується та розвивається під безпосереднім впливом технологічних інновацій, ринкових вимог та процесів глобалізації.

Література

1. Sadovnikova G. V. Distinctive Cognitive Features of Automotive Terminology Structure in American English and German Language. 2016. № 11(5). P. 1281–1296. URL : <https://surl.li/tyyziv> (дата звернення 20.10.2025).

2. Sheraliyeva Sh. I. Use of Automotive Terminology in English. *European Multidisciplinary Journal of Modern Science*. 2022. № 11 (10). P. 68–71. URL : <https://surl.li/xbnjrb> (дата звернення 20.10.2025).